

Profesor Jadwidze Zieniukowej
z okazji 65-lecia pracy naukowej

Badania dialektologiczne na Kaszubach (około 1960 r.)
Od lewej strony: Franc Jakopin, Jadwiga Zieniukowa, Jože Toporišič

Migawki z konferencji naukowych

Zdjęcie: Elżbieta Wrocławska

Zdjęcie: Elżbieta Wrocławska

Zdjęcie: Elżbieta Wrocławska

Zdjęcie: Elżbieta Wrocławska

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

TADEUSZ LEWASZKIEWICZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0003-0676-9841

e-mail: lewtad@interia.pl

JUBILEUSZ 65-LECIA PRACY NAUKOWEJ PROFESOR JADWIGI ZIENIUKOWEJ

Prof. dr hab. Jadwiga Zieniukowa – wybitna polonistka i slawistka – urodziła się w Łodzi 17 marca 1932 roku. Studia pierwszego stopnia z filologii polskiej ukończyła na Uniwersytecie Łódzkim, studia magisterskie na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Od 1955 roku pracowała w Zakładzie Słowianoznawstwa PAN (później Instytut Słowianoznawstwa PAN/Instytut Slawistyki PAN). Od 1990 roku była kierownikiem Pracowni Języków Lechickich i Łużyckich Instytutu Slawistyki PAN; w latach 1999-2003 pracowała również na stanowisku profesora na Uniwersytecie Śląskim.

Profesor J. Zieniukowa doktoryzowała się na podstawie pracy polonistycznej w 1966 roku na Uniwersytecie Warszawskim, habilitowała się z językoznawstwa słowiańskiego w 1981 roku, w 1993 roku uzyskała tytuł profesora.

Jubilatkę cechują rozległe zainteresowania naukowe. Jej badania dotyczą polszczyzny i kaszubszczyzny, języków łużyckich oraz innych języków słowiańskich. Zajmuje się językoznawstwem historycznym i współczesnym, dialektami i językami literackimi, kontaktami językowymi, związkami języka ze zjawiskami społeczno-kulturowymi. Brała udział w licznych konferencjach ogólnopolskich i zagranicznych – w Niemczech, Belgii, Rosji, Bułgarii, Ukrainie; zrecenzowała wiele prac doktorskich i habilitacyjnych.

Początki pracy naukowej Profesor J. Zieniukowej są związane z problematyką kaszubską. Jest współautorką monumentalnego *Atlasu językowego kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich* (t. I-VI pod kier. Z. Stiebera, t. VII-XV pod kier. H. Popowskiej-Taborskiej, 1964-1978). Opublikowała także wiele artykułów kaszubistycznych, np.: *Z dotychczasowych prac nad atlasem gwarowym Pomorza lewobrzeżnego* (1955); *Sprawy języka i literatury kaszubskiej w niektórych czasopismach regionalnych* (1959); *Stan badań nad gwarami kaszubskimi* (1960); *Kategoria męskoosobowości w dialektach kaszubskich* (1972); *Zaimek „ten” w mianowniku l.mn. w kaszubszczyźnie i sąsiednich dialektach północno-zachodnio-polskich* (1974);

Rodzaj męskoosobowy w dialekcie słowińskim (1979); *Liczebniki w grupach nominalnych z rzeczownikami rodzaju męskiego osobowego i męskiego nieosobowego w dialekcie kaszubskim* (1983); *Das Kaschubische in der polnischen sprachwissenschaftlichen Forschung nach 1945* (1996); *Kaszubskość i polskość w komunikacji językowej i świadomości Kaszubów* (2005); *Odrodzenie języka etnicznego. Kaszubski język regionalny* (2006); *Zmiany w statusie języka kaszubskiego od połowy XX wieku do początku XXI wieku* (2009); *Gwary kaszubskie w kulturze i nauce polskiej. Zmiany statusu* (2010); *Religijność Kaszubów, ich wielojęzyczność, tożsamość a język liturgii (stan współczesny na tle historycznym)* (2011); *Z badań nad językiem kaszubskich tekstów naukowych* (2015).

Historii języka polskiego dotyczy książka *Z dziejów polszczyzny literackiej w XVIII wieku. Język pism Jana Jabłonowskiego wobec ówczesnych przepisów normatywnych* (Wrocław 1968). Z artykułów polonistycznych warto wymienić przynajmniej następujące: *Przymiotniki niezłożone u dwu pisarzy czasów saskich* (1962); *Słowackiego „muszla żabia” i gwarowe „żabia skrzynka”* (1972); *Rodzaj męskoosobowy w dialektach polskich (w świetle opracowań dialektologicznych)* (1974); *Liczebniki „dwoje”, „oboje”/ „obydwoje”, „troje” w polskim języku literackim i dialektach* (1986); *Główne procesy normalizacyjne we fleksji polskiej rzeczowników od XVI do XIX wieku (w świetle badań ostatniego 30-lecia)* (1992); *Środki kwantyfikacji w polskim systemie językowym (zagadnienia wybrane)* (2000); *Professor Kazimierz Nitsch i jego językoznawcze środowisko we wspomnieniach studentki z lat 50. XX w.* (2019); *„Pani Marszałkini” – czyli o językowym dziwolu* (2013).

W dorobku naukowym Jubilatki istotny jest cykl artykułów dotyczących języka prasy polskiej, np.: *Polszczyzna „Przyjaciela Ludu Łeckiego” – czasopisma wydawanego na Mazurach w latach czterdziestych XIX wieku* (1991); *O języku gazety „Poczta Królewiecka” (1718-1720). Łacina w tekście polskim* (1991); *Prasa okresu Księstwa Warszawskiego jako świadectwo językowych kontaktów polsko-francuskich* (1992); *Znamiona regionalności w języku „Gazety Gdańskiej” z końca XIX wieku* (1994); *Język polski na Mazurach w XIX wieku. Polemika w gazecie regionalnej z 1844 roku* (2001).

Bardzo ważną część publikacji Profesor J. Zieniukowej stanowi sorabistyka, której poświęciła kilkadziesiąt artykułów, np.: *Polski językoznawca na Łużycach przed pięćdziesięcioma laty* (1983); *Liczebniki z sufiksami „-oj-”, „-or-” w języku polskim i górnołużyckim* (1988); *Językowe środki perswazyjne w tekście o Polakach opublikowanym w piśmie serbołużyckim w początku XX wieku* (1996); *Funkcja perswazyjna języka w prasie polskiej i lużyckiej XIX wieku (wybrane zagadnienia)* (1998); *Językowa komunikacja perswazyjna w prasie górnołużyckiej z końca XIX i początku XX wieku (wybrane zagadnienia)* (1999); *Nazwy własne w górnołużyckim piśmie „Missionske Powěšće” z połowy XIX wieku* (2000); *Określenie czasu we współczesnym pamiętniku napisanym w języku dolnołużyckim* (2002); *Tworzenie słowiańskich języków literackich w XIX wieku a tradycja narodowa/etniczna – casus Serbów Łużyckich* (2002); *Jaki obraz życia Łużyczan dają anonse i reklamy drukowane w prasie lużyckiej XIX wieku* (2009); *O polonikach w dawnej prasie lużyckiej* (2009); *Z badań nad językiem tekstów religijnych Dolnołużyczan* (2013).

Większość artykułów sorabistycznych i polonistyczno-sorabistycznych Autorka przedrukowała w książce *Język mniejszości w komunikowaniu społecznym. Studia nad funkcjonowaniem języków łużyckich w XIX i XX wieku* (Warszawa 2006). W publikacji tej znajduje się bibliografia sorabistycznych prac Jubilatki.

Profesor J. Zieniukowa ma również istotny dorobek z językoznawstwa zachodniosłowiańskiego i ogólnosłowiańskiego. Należy w tym miejscu wymienić przede wszystkim monografię habilitacyjną (*Rodzaj męski osobowy we współczesnych językach zachodniosłowiańskich*, Wrocław 1981) oraz przynajmniej niektóre artykuły, np.: *Kašubsko-bolgarski leksikalni usporedici* (1961); *Kategorija męskoosobowości w językach słowiańskich* (1968); *Zastosowanie geografii lingwistycznej do badań słotwórczych (na podstawie północno-zachodnio-polskich faktów dialektalnych)* (1972); *Problematyka metodologiczna konfrontatywnego badania kategorii rodzaju (na przykładzie języków zachodniosłowiańskich)* (1979); *Problemy morfologii i znaczenie liczebników w językach słowiańskich. Polskie i rosyjskie liczebniki zbiorowe* (1992); *Wyrazy kwantyfikujące „oba”, „oboje” i pokrewne w systemie gramatycznym i leksykalnym języków północnosłowiańskich*.

Bibliografia prac Jubilatki do 2003 roku znajduje się w *Śląskich studiach lingwistycznych* (red. K. Kleszczowa, Katowice 2003, s. 9-22). Bibliografię do 2015 roku Profesor J. Zieniukowa zamieściła w swojej książce *Zagadkowa kaszubszczyzna. Studia o kaszubskim języku regionalnym* (Warszawa, Gdańsk 2018).

Życzymy Pani Profesor zdrowia, pomyślności i kolejnych publikacji naukowych.